

U zadnje vrijeme čitatelji ovih stranica postavljaju mi pitanje: da li su promjene u poreznom sustavu usmjerene na povećanje porezne presije građana kako to tvrdi aktualna vlast? Nadalje, koja je razlika između mojih prijedloga i politike Vlade glede oporezivanja?

Proces reprodukcije je nedjeljiv. Drugim riječima, bez obzira u kojoj točki procesa reprodukcije nametnuli poreznu obvezu ona će se putem valova proširiti na cjelokupan proces reprodukcije. Slikovito rečeno, kada bacimo kamen u vodu koja je ispunila neku posudu isti će izazvati koncentrične valova koji će se kretati od centra prema periferiji i kada dodirnu krajnju točku vraćat će se prema početnom položaju. U zavisnosti od veličine kamena trajat će proces gibanja valova dok se na kraju voda ne smiri. Tako je u zatvorenoj ekonomiji i u slučaju potrošnih poreza. U otvorenoj ekonomiji valovi će se prelijevati toliko daleko kolika je bio snažan početni impuls (vrijedi za izravne poreze). Tako se otprilike ponašaju porezi u gospodarstvu u slučaju novo uvedenog poreza ili povećanja porezne presije postojećeg poreza.

Ono što ističu vladajući naziva se pravna porezna incidenca. Upravo nazivi poreza dobro definiraju pravnu incidencu. Tako imamo poreze na dohodak, potrošnju, proizvodnju, imovinu.... Prema pravnoj incidenci, respektivno, poreze snose imaoci dohotka, potrošači, kapitalisti, vlasnici imovine. Međutim, prema ekonomskoj incidenci, koja je jedino važna, stvari nisu tako jasne. Tako npr. kupci knjiga, recimo Vodiča za osobne financije, neće platiti veću cijenu pojedinom primjerku ili kompletu knjiga, jer nakon uvođenja 5%-tnog poreza na dodanu vrijednost knjige nisu poskupile, što znači da Rifin snosi cjelokupni porezni teret. Pravna incidenca sugerira da bi kupci knjiga morali snositi porezni teret uvedenog poreza na dodanu vrijednost. Ekonomski razlozi pokazuju da tome nije tako. Općenito rečeno, stupanj elastičnosti ponude i potražnje odredit će tko će u konačnici snositi porezni teret, odnosno tip tržišta: monopolno, oligopolno konkurentsko. Tako npr. proizvođači neelastičnih proizvoda će u potpunosti prenijeti poreznu presiju na potrošača. Što je proizvod elastičniji mogućnost prelijevanja je sve manja. Nije nemoguće zamisliti slučaj da se cijena nekih proizvoda čak smanje nakon što je postao predmetom oporezivanja. Prema tome, kada ekonomisti govore o potrošnom porezu govore o točki reprodukcije u kojoj je porez uveden. I ništa više. Inače, da ne bude zablude, porezi su, gledano očima poduzetnika, trošak kao i svaki drugi. Da ne duljim poznata je izreka Davida Ricarda koji je 1817. godine napisao kako su svi porezi u konačnici porez na profit. Ricardo je bio u pravu.

Razlike između mojih prijedloga i mjera Vlade su dramatične. Kako sam o porezima mnogo pisao na ovim stranicama, odnosno u časopisu Ekonomija/Economics, te u mojoj monografiji: „Porezna reforma i hrvatska kriza“, ukazat ću samo na one temeljne razlike.

Vlada je povećala poreznu stopu poreza na dodanu vrijednost na 25% kao što sam ja to u svojoj Knjizi predložio. To ocjenjujem potpuno slučajnim, jer niti jedan drugi prijedlog nije prihvaćen. Kod sustava općenito, pa prema tome i kod poreznog sustava, vlada ona Hegelova: „Istina je cjelina“. Moj je prijedlog bio značajno preispistati praksu EU glede trošarinskih poreza i maksimalno koristiti njihova iskustva polazeći od ekonomskih učinaka na gospodarsku aktivnost. Vlada nije ništa učinila na polju trošarina. Značajni element mojih prijedloga je povrat zaštitne kamate na kapital. Hrvatska je među prvim zemljama uvela ovaj institut koji sam nazvao odličnim. Međutim, Vlada iz 2000. godine je, iz fiskalnih razloga, ukinula zaštitnu kamatu na kapital. Poslije HDZ-ova vlada to nije vratila, a današnja naprosto institut zaštitne kamate na kapital ignorira. U međuvremenu institut zaštitne kamate uvode mnoge članice EU. I konačno, moj prijedlog da se poveća neoporezivi dio poreza na dohodak sa sadašnjih 2.200 kuna na 5.000 kuna pokazuje kako je porezni sustav u hrvatskoj usmjeren na fiskalnu funkciju

dok su ekonomska i socijalna funkcija poreza potpuno zapostavljeni. Naime, povećanjem neoporezivog dijela dohotka na 5.000 kuna zapravo je funkciji spašavanja radnih mjesta u djelatnostima kao što su: tekstilna industrija, maloprodaja, drvna industrija, prehrambena industrija, Nadalje, moj prijedlog polazi od činjenice da nas iz ove krize može „izvući“ samo pamet što čitatelj lako može identificirati na ovim stranicama temeljem zamolbe gospodinu ministru Jovanoviću da postojeća divergentna kretanja na relaciji znanosti i obravovanja, s jedne strane, i, gospodarstva, s druge strane, preokrene u proces konvergencije. Upravo iz tih razloga predlažem znatno smanjenje porezne presije na dohodak u odnosu na postojeći sustav oporezivanja dohotka. Razlika je dramatična. Prema mome prijedlogu na dohodak od 10.000 po odbitku neoporezivog dijela plaćao bi se porez po poreznoj stopi od 10%, dok prema postojećem sustavu oporezivanja to iznosi cijelih 40% . Drugim riječima, Hrvatska ima najveću poreznu presiju na dohodak.

I na kraju, neki dan u jednoj od dnevnih tiskovina interpretirana je poruka EU kako Hrvatska, ukoliko nije u stanju smanjiti rashodnu stranu proračuna i tako uravnotežiti proračun, da bi uravnotežila proračun može povećati poreznu presiju jer je ista manja od prosječne porezne presije u EU. Moram reći bez zadržke da je takva ili slična izjava, čak i u šali, neprihvatljiva. Hrvatska imajući u vidu veličinu dohotka per capita ima dramatično visoku poreznu presiju. Prema mome mišljenju, upravo porezna presija je jedan od bitnih čimbenika zašto hrvatsko gospodarstvo godinama tone iz krize u depresiju. Moj je prijedlog sasvim precizan. Porezna presija u Hrvatskoj mora biti manja od 30%, a poželjno je da se spusti na razinu od 25% ili niže. Uzgred spominjem Švicarsku koja ima manju poreznu presiju od 30%. Primjer Južne Koreje, Kine i Mexica gdje je porezna presija na razini 22% pravi je primjer koji valja slijediti.